

Lat. 20.12.1957

11

Kaivauskertomus M i k k e l i n mlk. Olkkolanniemen  
Leniuksen kaivauksilta kesällä 1956.

Maisteri Jorma Leppäahon suorittaessa kesällä 1955 muinaistieteellisiä kaivauksia ~~kaivauksia~~ Mikkelin Visulahdessa ilmoitti Länsi-Savon päätoimittaja Tienheimo, että mv. Esko Pekonen oli Mikkelin mlk. Olkkolanniemen kylästä löytänyt omistamansa Leniuksen tilan pellolta pronssisen soikean soljen. Lenius (<Julenius) sijaitsee n. 8 km Mikkelin kaupungin keskustasta etelään, nykyisestä Lappeensannan maantiestä n.  $\frac{1}{2}$  km länteen ja n. 2 km Tuukkalasta ja n. 1 km Porrassalmen taistelupaikalta etelään.

Luultuaan solkea aluksi hevosen valjaisiin kuuluneeksi mv. Pekonen ei tullut tarkemmin painaneeksi mieleensä löytöpaikkaa, mutta hänen arvionsa mukaan se olisi jossakin kartalle 1 merkityn nuolen osoittamalla paikalla. Tämä soikea kupurasolki (13917) ajoitettiin 1100-1200-luvulle. Mv. Pekonen luovutti sen Kansallismuseolle ja sai pyynnöstä siitä tinaisen jäljennöksen.

Heinä - elokuun vaihteessa 1955 maisteri Leppäaho kävikin päätoimittaja Tienheimon ja kaivausapulaistensa kanssa löytöaluetta katsomassa mv. Pekosen opastamana. Tällöin todettiin Leniuksen tilan pelloilla olevan parisenkymmentä kiviröykkiötä. Toiset niistä olivat matalia ja tasaisia, toiset hajanaisia ja osa oli hävitetty peltojen kunnostustöissä. Maaperä tosin oli varsin kivikkoista monin paikoin. Kun monista säännöllisen näköisistä röykkiöistä saat-



toi olettaa, että osa niistä olisi rautakautisia hautaröykkiöitä, etenkin kun samalta ajalta oli n. 2 km:n päässä aikaisemmin tutkittu Tuukkalan kalmisto, katsottiin kysymyksessä oleva alue aiheelliseksi ottaa tutkittavaksi seuraavana kesänä. Olettamusta näytti vahvistavan vielä se, että vähän myöhemmin samana syksynä sama mv. Pekonen löysi tilansa pellosta melko läheltä edellistä löytöpaikkaa rautaisen veitsen (14073:1, kts. löytöluetteloa) kartalle 1 vinoristillä (x) merkityltä kohdalta.

Mikkelin kaupungin mittaustoimistoa pyydettiin tekemään kysymyksessä olevasta Leniuksen peltoalueesta kartta ja merkitsemään siihen pelloilla olevat röykkiöt sekä peruslinja mahdollisia kaivauksia varten.

Kun Muinaistieteellinen Toimikunta oli myöntänyt kaivauksia varten määrärahan ja Mikkelin maalaiskunnalta oli luvattu saatavan 25.000 mk, Toimikunta määräsi allekirjoittaneen johtamaan tutkimuksia ja kaivauksia Leniuksessa. Kaupungin mittaustoimisto oli tehnyt pyydetyn kartan (kartta 1) ja antoi ystävällisesti maksutta kaupungin eteläpuoleisten alueiden topografikarttojen valokopioita 4 kpl., jotka olivat suureksi hyödyksi orientoiduttaessa paikkakunnalla. Niin voitiinkin kaivaukset aloittaa touko-kesäk. vaihteessa 1956. Mikkelin maalaiskunnan "Leniuksen luita" varten lupaama määräraha viipyi, ja se saatiin vasta kaivausten loputtua jälkeen päin.

Maastoon ja karttaan 1 tutustumisen jälkeen tutkimuksen kohteeksi valittiin aluksi kaikkein selvimmiltä näyttävät röykkiöt, nimittäin I, II ja III. Ne olivat kumpuilevassa maastossa loivan kummun auringon puoleisella sivulla n. 85-86 m yli merenpinnan ja n. 7-8 m yläp. Saimaan pinnan (Ks. karttaa 1 ja valok. 21344-21364). Mittauksen lähtökohdaksi otettiin karttaan 1 ja maastoon merkitty peruslinja. Punnituksissa käytettiin suhteellisia korkeuk-



sia, jolloin röykkiöille I-III ne otettiin samasta pisteestä, kun tarkkuuden kannalta ei tuntunut tarpeelliselta käyttää kiintopisteestä + 8000 saakka siirrettyä korkeutta.

Kaivausapulaisina toimivat alusta lähtien lyseolainen Pekka Sarvas ja ylioppilas Olli Mennander ja vähän myöhemmin maisteri Lea Hyyryläinen, lehtori Terttu Piispanen sekä ylioppilas Marita Stén. Maist Hyyryläinen oli varsinaisesti kartanpiirtäjänä, ja jonkin verran myös Pekka Sarvas, joka oli mittaajana, toiset olivat kaivajina. Allekirjoittanut teki havaintoja, suoritti mittauksia ja punnituksia sekä otti valokuvia.

Röykkiö I on n. 5.5 x 4.5 m laaja munanmuotoinen kumpare, jonka kärki on suunnilleen pohjoiseen. Se oli suurimaksi osaksi turpeen ja maan peittämä; vain jokunen kivi oli vähän näkyvissä. Korkein kohta pellon pinnasta oli vajaa puoli metriä (ks. kuva 21344 ja kartta 2 ja sen punnitustulokuvia: pellon pinta n. 105, korkein kohta 0.64). Kun maakerros oli poistettu, röykkiön muoto muistutti kolmiota, jonka idänpuoleisella sivulla viisi suurta reunakiveä melkein rivissä suunnassa luode-kaakko, samoin etelän puoleisella sivulla kolme kiveä länsi-itäsuunnassa. Keskellä oli kaksi verraten suurta maakiveä, joiden lähellä multakerroksesta löytyi naula ja hevosenkengännaula (14073:5 ja 6) ruudusta D III 1. kerroksesta. Suurten kivien välissä oli runsaasti multamaata ja hajallaan erikokoisia pienempiä kiviä. Niiden väliltä oli 1. kerroksessa viisi eläimen (hevosen t. lehmän?) hammasta ruuduissa D III ja IV, pl. 091 (14073:3) sekä hiilensiruja n. 10 cm pellon nurmen pintaa alempana (pl. 117) ruuduissa E III ja D IV. Alempana 2. kerroksessa multamaa muuttui savihiesuksi. Keskellä rök-



kiötä oli suuri laakakivi (pl. 0.83) ks. karttaa 3 ja kuvia 21348-50), jonka ympärillä oli runsaasti pieniä kiviä sekä rökkiön keskellä hiilensekaista maata ruuduissa C II - III ja D IV, pl. 100-110. 3. kerroksessa rökkiön keskellä isojen kivien välissä samoin runsaasti pieniä kiviä ja jonkun verran hiilensekaista maata sekä luupala ruudussa C III, pl. 117 (kartta 4). Muuten rökkiö vaikutti tyhjältä. Pohjalla oli raaka sora ja maakivet ulottuivat syvälle. Se on ollut kenties vain pellolta kerättyjen kivien kasa t. kaskesraunio, jolla hallan torjumiseksi on voitu polttaa jotakin.

Rökkiö II on tasalakinen 30-40 cm pellon pinnasta kohoava, 5 x 4,5 m:n kokoinen ympyrän tai pyöristyneen neliön muotoinen kivilatomus. Muotonsa ja kokonsa puolesta se saattaisi olla myös jonkin rakennuksen pohja. (Ks. karttoja 5-9 ja kuvia 21352-21358). Kun vähäinen turvekerros oli poistettu, esille tuli varsin tiheä kiveys. Itäsivulla oli miltei keskenään saman korkuisia kiviä reunakivinä koillislounaissuunnassa ja samoin pohjoissivulla. Muilla sivuilla ja keskellä oli pienempiä erikokoisia kiviä ja niiden välissä multaa. Melkein keskellä rökkiötä 1. kerroksesta löytyi ruudusta C IV savipiipun pesä (14073:8) (ks. kartta 5). Rökkiön rakenteen toteamiseksi kaivettiin sektori A eli C A B ja B, mistä ilmeni, että ne sisälsivät vain pieniä kiviä ja multaa. 2. kerroksesta löytyi sektori A:sta tosin pronssinen (soljen) neula (14073:7) pl. 100 ruudusta C I (kartta 6.) Sektori B:n 3. kerroksessa oli vähäinen määrä puuta (14073:10) pl. 103-106 ruudussa D III ja luukappale (14073:9) C IV. Multa- ja kivikerroksen alta tuli raaka maasavi esiin hiukan pellon pintaa alempana.

Rökkiö III on pitkänomainen tavallaan kaksiosainen kivila-



tomus, jonka pituus länsi-itäsuunnassa on 7 m ja leveys 3,5 m. Ylemmän osan korkein kohta on n. 1 m ylempänä kuin alemman. Röykkiö oli osaksi avoin päältä, ja kun kaikki turpeet sen päältä oli poistettu, paljastui kivilatomus, jonka länsipäässä ja reunoilla oli suuria maakiviä ja siellä täällä keskelläkin suurehkoja kiviä, mutta ilman erikoista järjestystä. Multaa ja erikokoisia pieniä kiviä oli välissä useissa kerroksissa. 1. kerroksesta löytyi savipiipun varsi (14073: 11) ja kolme pientä pesän kappaletta ruudusta D II, pl. 150. Röykkiön aivan itäreunasta oli kaksi eläimen hampasta ja luunsiruja kolme (14073:13) pl. 232 ruudussa A VI sekä pallonivel (14073:12), ruudun D III, pl. 170. Alemmissa kerroksissa kivien koko pieneni hiukan. 2. kerroksessa oli isojen kivien lähellä pienten kivien välissä palanutta luuta pieni siru (14073:17) ruudussa D III, pl. 185. Vähän alempana 3. kerroksessa oli samoin hampaita kolme kpl. ja luunsiruja (14073:16) ruuduissa C II, III ja IV, pl. 203-221 sekä hammas (14073:15) ruudussa 2 II, pl. 220 ja luupala (14073:14) ruudussa II, pl. 234. Pohjalla oli raakamaa ja kivet loppuivat. Röykkiön käytöstä ei ollut selvää käsitystä. Ehkä se on kaskenraunioita myöskin.

Röykkiö IV on melkein pyöreä, kooltaan 4,5 x 4 m ja puoli metriä korkea. Se oli kokonaan turpeen peittämä. Profiilileikkauksen saamiseksi jätettiin keskeltä röykkiötä kaistata *αβ* suunnassa luode-kaakko kaivamatta. (Ks. kuvia 21362 ja 21363). Turpeiden poistamisen jälkeen huomattiin reunoilla suurehkoja kiviä kuin kehässä, mutta se ei ollut säännöllinen eikä yhtenäinen, vaan välissä oli aukkoja tai pieniä kiviä (kartta 17) rykelmissä. Toisessa kerroksessa keskustassa oli runsaammin isoja kiviä ja niiden välissä paljon pieniä.



Varsinaisia löytöjä ei ollut. Täytteenä olleessa mullassa oli 1. kerroksessa vähän luunsiruja (14073:18) ja hiiltä (14073:19) ruuduissa C II - IV. Profiili *αβ* osoittaa röykkiön olevan jonkun satunnaiseksi ehkä luonnonmuodostumaksi tai kaskesraunioksi.

Röykkiö V on pyöreähkö suurenpuoleinen kiven ja maansekainen kasautuma, kooltaan n. 7 x 7 m. Kun edelliset röykkiöt vaikuttivat varsin köyhiltä, ei tätä aiottu kaivaa kokonaan, vaan keskelle tehtiin itä-länsisuunnassa poikittaisleikkaus, joka oli n. 75 cm leveä. Röykkiö sijaitsi loivassa rinneessä ja oli n. puoli metriä korkea. Sen poikki kaivetussa profiiliojassa huomattiin olevan samanlaisia piirteitä kuin edellisissäkin, kivet harvassa ja ilman järjestystä maa raakan näköistä, vaikkakin multaa. Vain röykkiön keskellä vähän hiilien jälkeä kiven pl. 173. vieressä. Röykkiö näytti tyhjältä. Pohjalla raaka maa. Se on voinut olla myöskin jääkauden moreenikasautumia.

Röykkiö VI. Samoin kuin edelliseen nähden meneteltiin tälle n. 5 x 5 m olevalle pyöreähkölle röykkiölle. Tämä oli vajaa puoli metriä korkea. Pohjois-eteläsuuntaan kaivettu profiilioja osoittautui niin tuloksettomaksi, ettei kannattanut edes karttaa piirtää. Siinä oli vain erikokoisia kiviä ja multaa ja hiekkaa välissä.

Epäonnistuneiden yritysten jälkeen tutkittiin Leniuksen pelloilla olevia muita röykkiöitä. Ne näyttivät pelkiltä kivi-kasoilta, joita oli aikojen kuluessa kerätty kivisiltä pelloilta. Toiset, kuten kartan 1 luoteiskulmassa olevat kuusi röykkiötä pienellä kalliolla, olivat vain käärmeiden pesäpaikkoja ja muutamien peltokivien kasoja. Katseltuani kaikkia löy-



tämiäni raunioita ja röykkiöitä, tulin siihen tulokseen, että Savon pelloilta voisi löytää samanlaisia vielä paljon. Leniuksen asuntotontin lähettyvillä oleva kivinen pelto sai siitä enemmän vakuuttuneeksi. Vähäiset löydöt, kuten liitupiippu, ovat voineet olla maanviljelijöiden jätteitä ja kivikasat pelkkiä kaskesraunioita. Maanmittaushallituksen arkistosta en onnistunut löytämään mitään karttaa, josta jotakin olisi käynyt ilmi. Isojakokin oli siellä suoritettu vasta v. 1833.

Kun tutkimusten ja kaivausten tulokset Leniuksen pelloilla osoittautuivat köyhiksi ja aikaisemmat löydöt saattoivat olla satunnaisia tai varsinaiset hautaröykkiöt tulleet jo aikaisemmin hävitetyiksi, katsoin hyödyttömäksi jatkaa siellä pitempään, etenkin kun Tuukkalan Valkolasta mv. Matti Valkonen ilmoitti naapurin, Ala-Valkolan pellolla sekä omallaan kyn-  
täessä auran sattuvan usein kiviin ja epäili maassa olevan hautoja. Suoritetuissa koekaivauksissa saadut alkutulokset antoivat toiveita ja niin siirryttiin jatkamaan kaivauksia si-  
ne.

Irtolöydöistä mainittakoon mv. Matti Valkosen, joka on kotoisin Tuukkalan Valkolasta, Mikkelin mlk. Olkkolanniemen Jousimäen pellolta kesällä v. 1955 löytämä hevosenkenkä, jota hän epäili tavallista pienemmäksi ja vanhemmaksi. Se on liitetty löytöluetteloon (14073:2). Löytöpaikka on n. 10 km Mikkelistä etelään, mutta ei tarkemmin määritelty.

Helsingissä marraskuun 24. päivänä 1957.

*Rauno Turunen*

Rauno Turunen.

Liitteet: karttoja 1-20.

filmit ja valokuvat not 21344 - 21364.



Mikkelin mlk., Olkkolanniemi, Lenius.

21344



Edessä röykkiö I, taem-  
pana → röykkiö II, yleis-  
kuva kaivausalueelta  
otettu lounaasta.  
Kauempana myös kivikasoja.  
21346

21345



Yleiskuva röykkiöstä I  
avattuna, takana vas.  
röykkiö II. Kuva loun-  
maasta.



I röykkiö

21347



Avattuna. Kuva otettu  
pohjoisesta. (↓) Röykkiö  
IV.

Stoja keuhakiviä.  
Kuva pohjoisesta.

21348



Avattuna. Kuva kaa-  
kosta. II kerros.

21349



I röykkiön keskustaa  
II kerros, kuva etelästä.



Mikkelin mlk., Olkkodanniemi, Lenius.

21350



I röykkiö

Avattuna. II kerros.  
Kuva etelästä päin.  
R. Turunen.  
Kuvannut Pekka Sarvas.

21351



Koillisreunan kiviä.  
Kuva otettu kaakosta.

II röykkiö

21352



Yleiskuva lounaasta.  
Keskellä II röykkiö, sen  
naheimman reunassa  
takana III röykkiö.

21353



Edessä II röykkiö, taustalla  
oik. I röykkiö.  
Pekka Sarvas.  
Kuva pohjoisesta.

Raimo Turunen  
1956



Mikkelin mlk., Olkkolanniemi, Lenius.

21354

II röykkiö

21355



Säännöllisen itä-  
reunan kiviä.  
Kuva idästä päin.



Pintaturve poistettu.  
Edessä II röykkiö takana  
III röykkiö. Maist.  
Lea Koppola. Kuva  
lounaasta.

21356



Sektorin A, I kerros.  
Kuva lännestä.

21357



Sektorin A, I kerros.  
Kuva luoteesta.  
(↓) Röykkiö II.

21358



Sektorin A, II kerros.  
Kuva lounaasta.

Raimo Turunen  
1956



21359



Kaksoisainen röykkiö III. Kuva pohjoisesta.

III röykkiö

21360



Röykkiö III idästä päin nähtynä.

21361



Röykkiö III osaksi kaivettuna. Vas. ylioopp. Marita Sten, oik. lehtori Terttu Piispanen. Kuva otettu idästä päin.

21362



Röykkiö osaksi paljastettuna. Keskellä profiili. Kuva otettu idästä päin (↓) Retvikön reunama röykkiö IV.

IV röykkiö

21363



Röykkiö IV osaksi paljastettuna. Keskellä profiili. Kuva otettu länneestä päin.



Mikkelin mlk., Olkkolanmäki, Lenius.

V röykkiö.

21364



Röykkiö V keskellä  
loivaa yellow rin-  
nettä. Kiiva otettu  
koumaasta.

Raimo Turunen  
1958











Mittelein malle  
 Olliluokanmiehen lehti  
 Lenjuri  
 Räjkelin I kerran 3  
 L.H.  
 1:25

Luuta  
 X hiiltä

I                      II                      III                      IV                      V

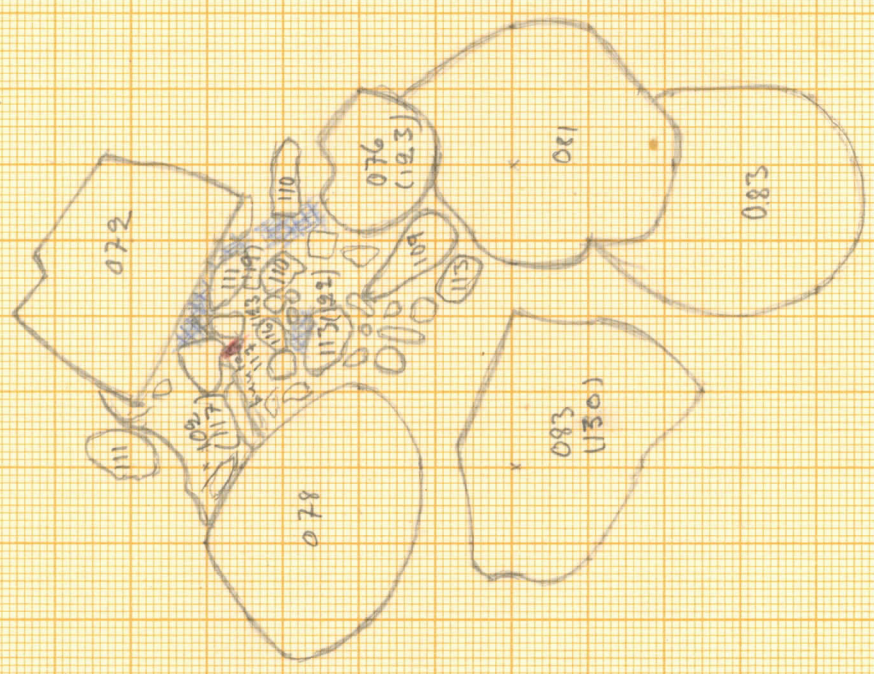
19                      18                      17                      16                      15  
 188m

B

C

D

E

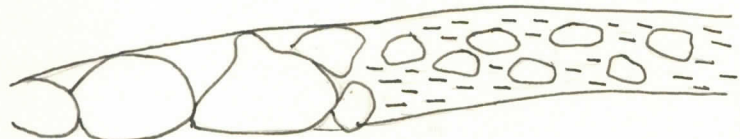


19                      18                      17                      16                      15  
 184m

E



hültä  
savipiippu



Profili c-a

c 118 87 88 85 a 89 84 turvetta

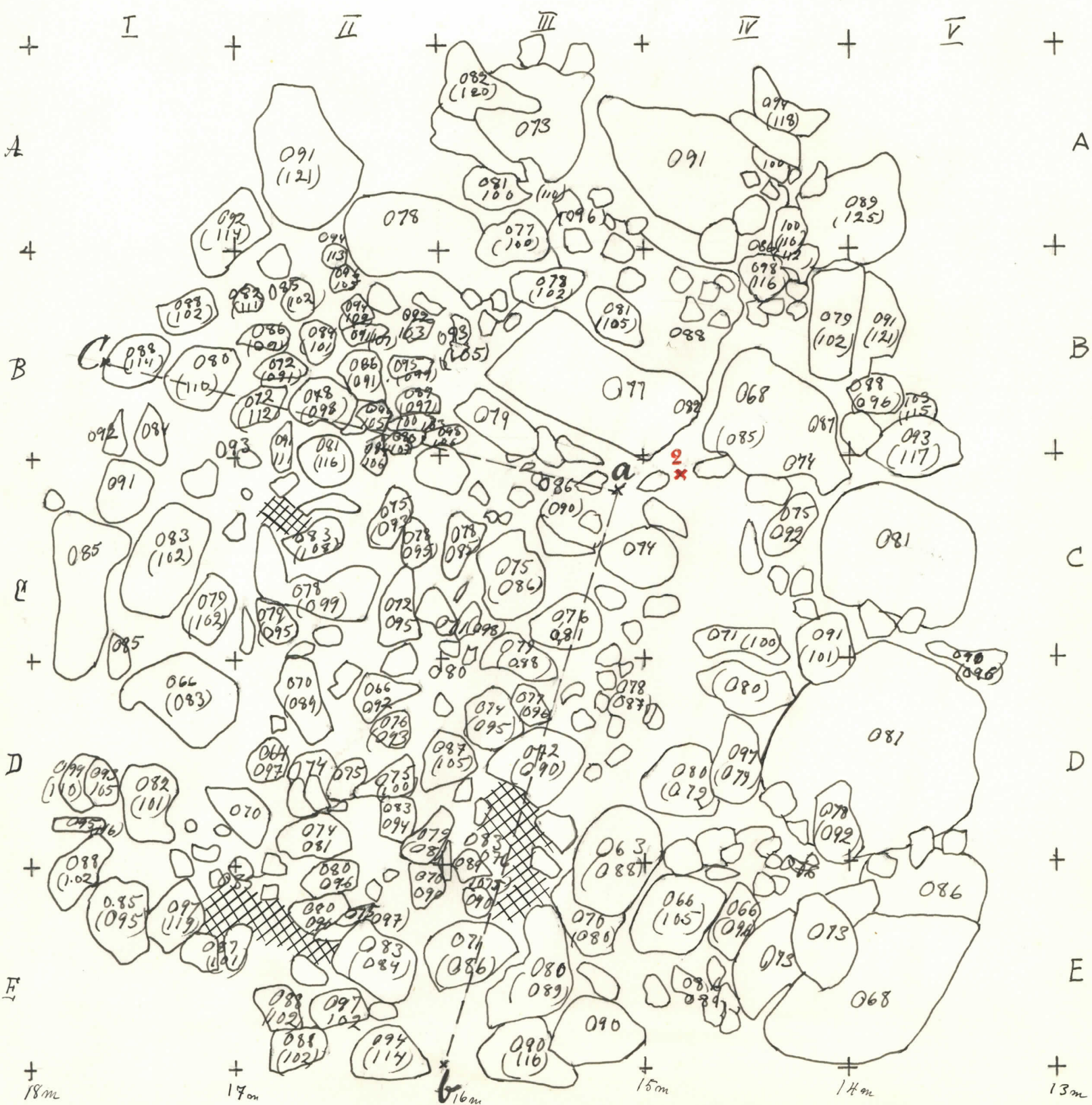
multaa  
ja kiviä

hiesua

savea

Profili a-b

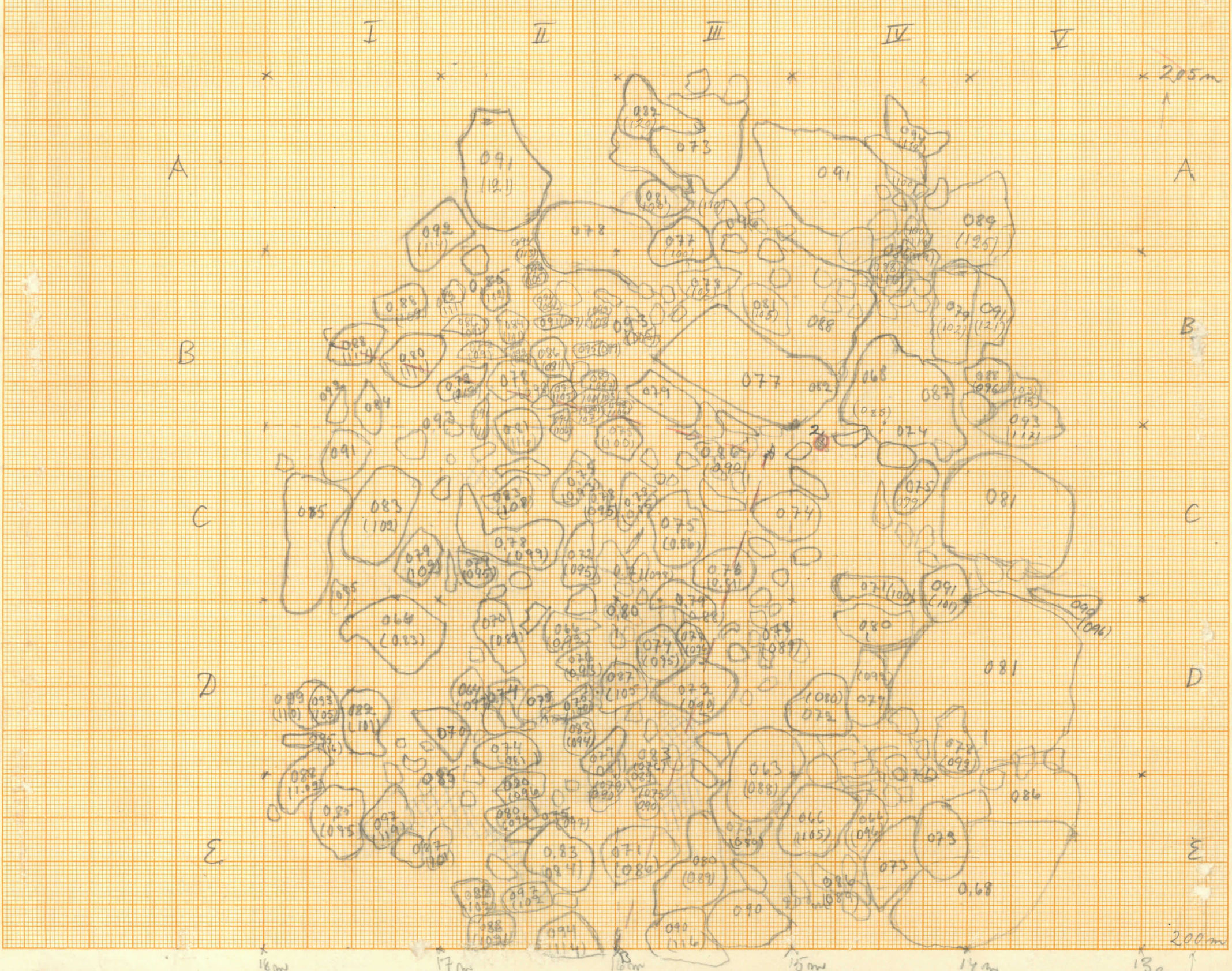
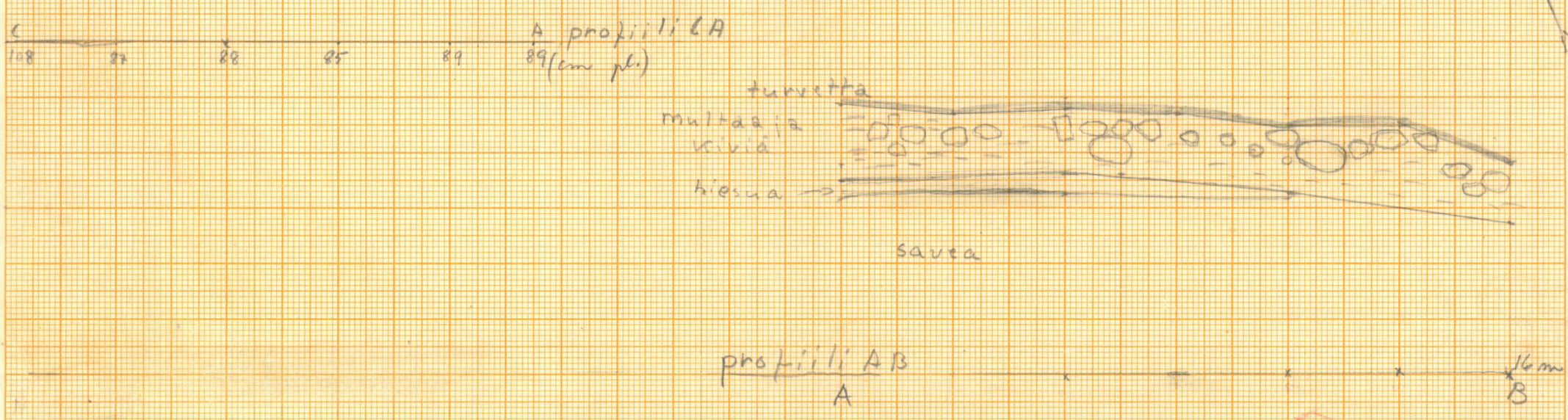
1 km  
6





Op. Wolff Ab No 113 A3, 297 X 420 mm

Mikkeli  
Oskari Paanheimi  
Lenius  
Röyhkä I  
1125  
savimäntä  
savimaan ja rapaan-  
tunen kiven raja.  
savipiippu





Mikkeli  
 Oikkolanniemi  
 Lenius

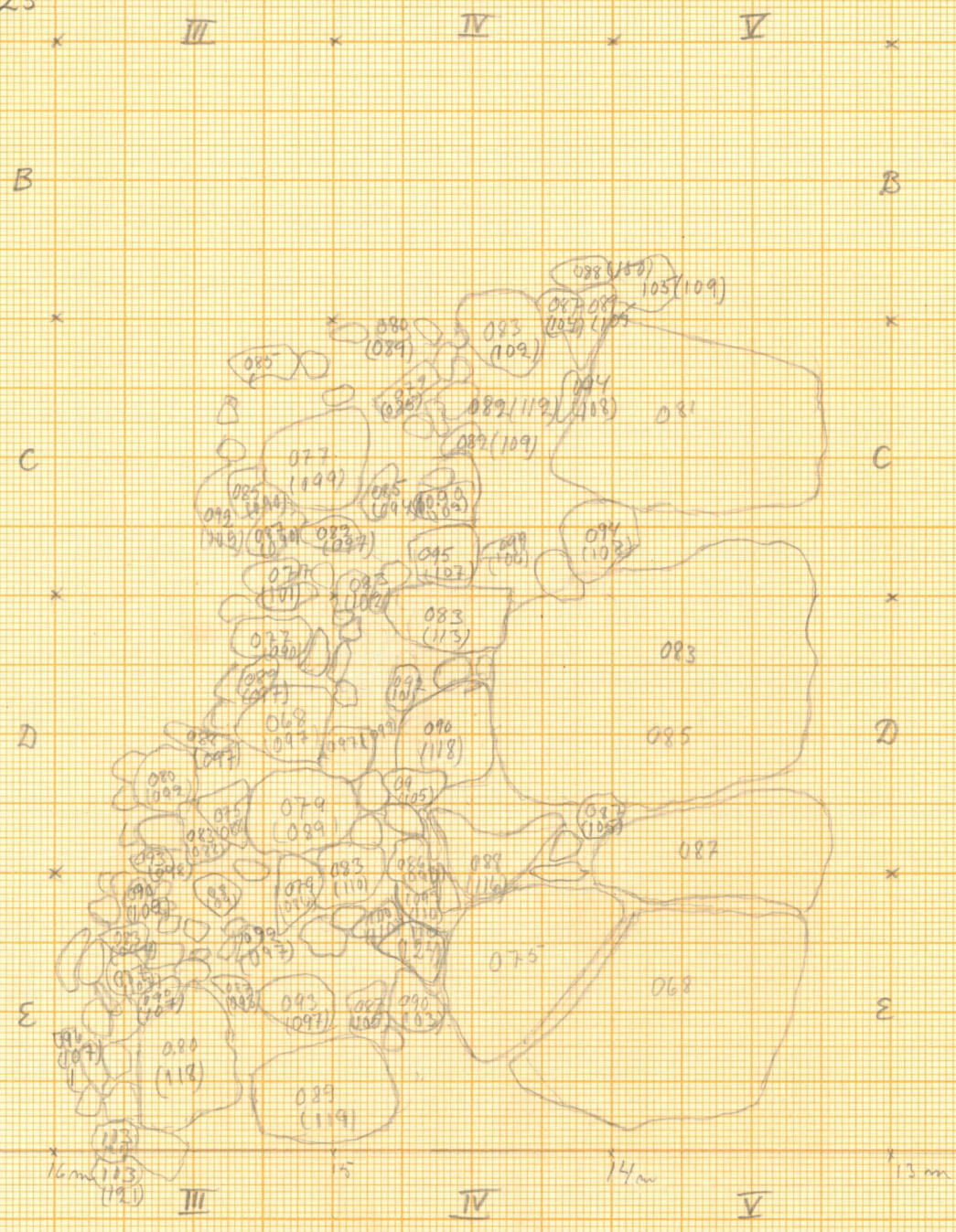
Röykkiö II  
 Kertas 2 sektori A.

L.H.  
 I. Neula 1:25



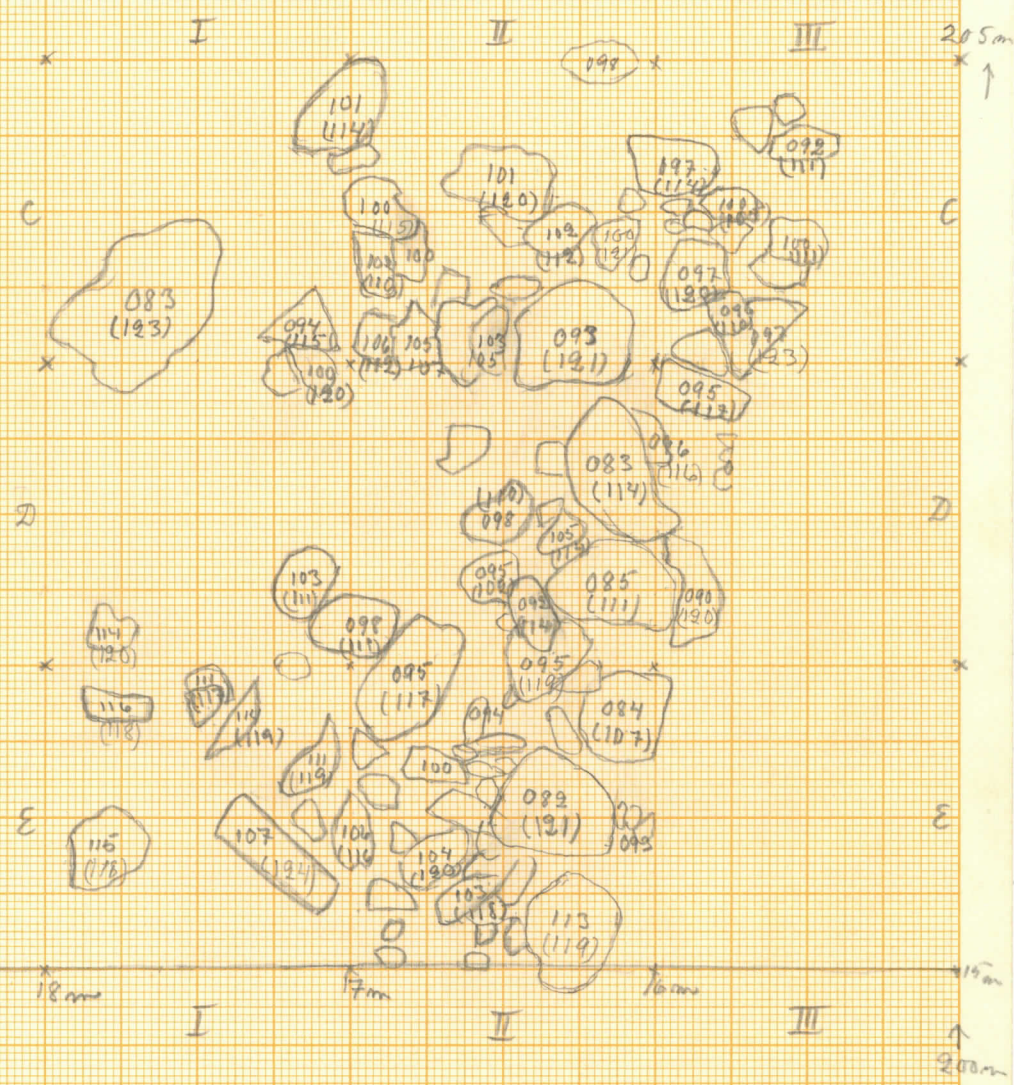


Mikkeli  
 Oikkolanniemi  
 Lenius  
 Röykkiö II  
 L.H  
 sektori B  
 Karros. 2  
 1:25





Mikkeli  
 Olkkolanniemi  
 Lenius  
 Røykkio II  
 Keros 3 sektori A.  
 L.H.  
 1:25





Mikkeli

9

Oikkolanniemi

Lenius

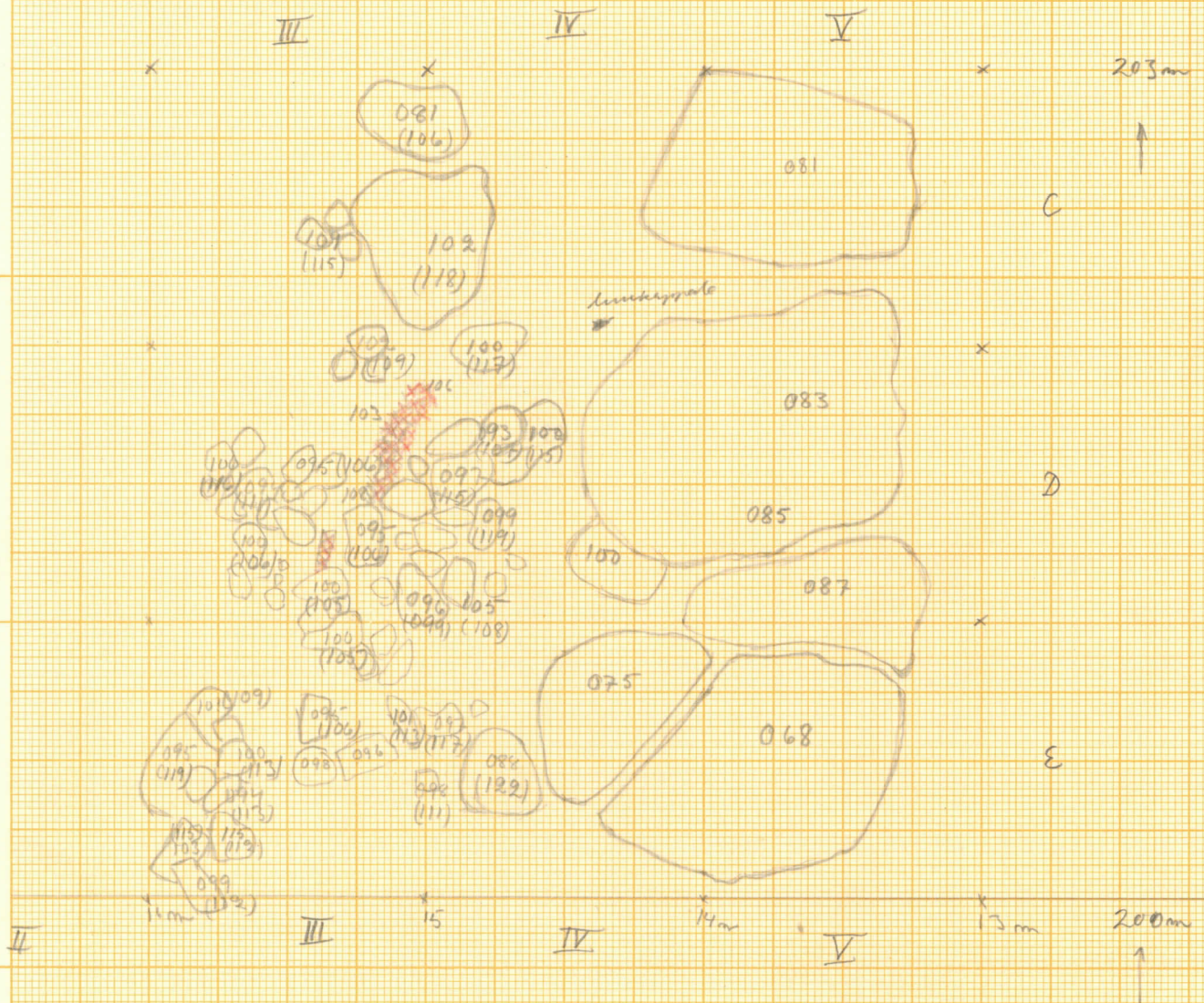
Röykkiön  
sektori B

Kerros 3

L.H.

XXXXXX puuta

1:25









Mikkeli

Olkkolanniemi

Kienial

Röykkiö III

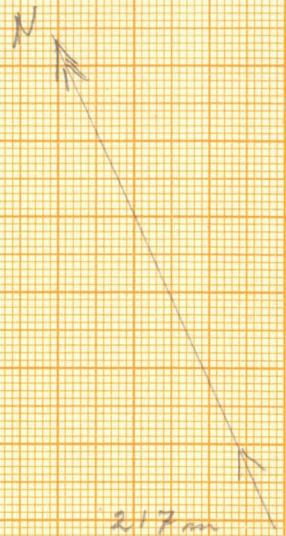
L.H.

Kartta I

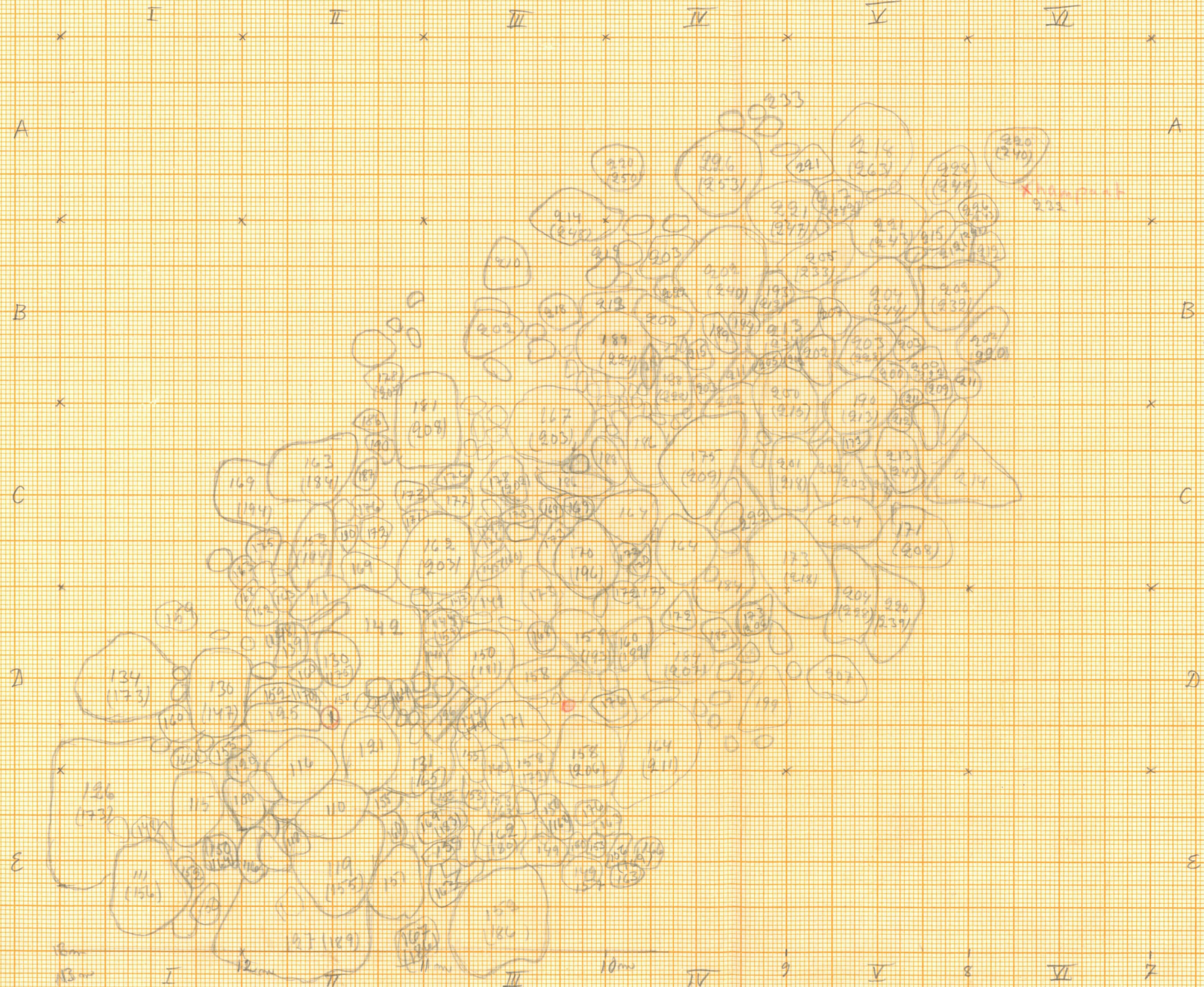
⊙ pölypöytäkatkelma

• Luota

1:25



217 m

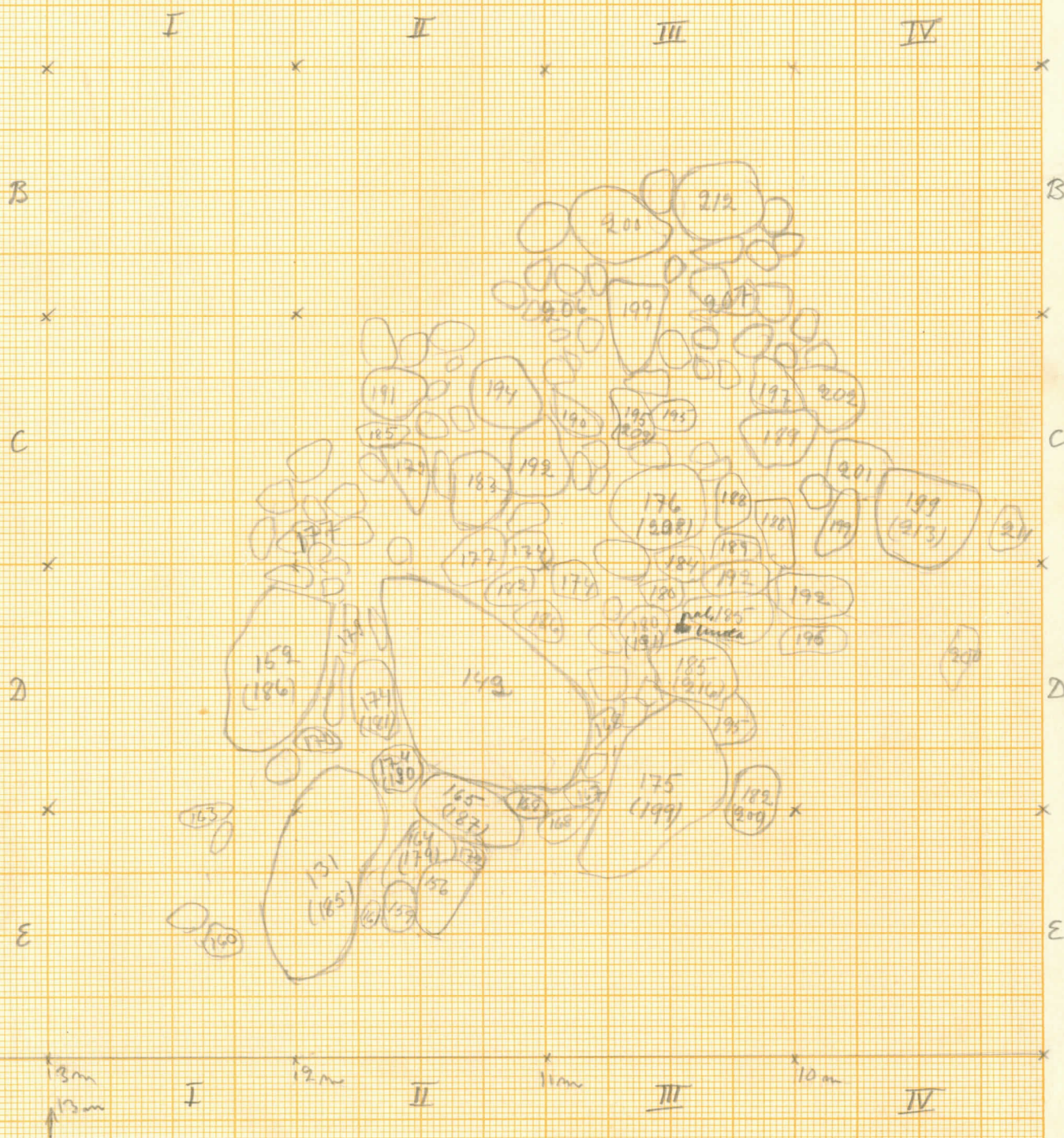


212 m



Mikkeli mlk.  
 Oikkolanniemi  
 Lenius  
 Røykkiö III  
 Kartta 2  
 L.H.

1:25





Mikkeli mlk  
Oikkolanniemi

12

Lenius  
Röykkiöni  
Kantaa  
L.H

1:25

IV

D

E

IV

III

III

II

II

I

I

x

x

x

x  
9m

10m

C

(248, 258)

254

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

(275, 273)

x

x

x

15

15m

C

D

E



Mikkeli, mkk.

Olkkolanniemi

Lenius

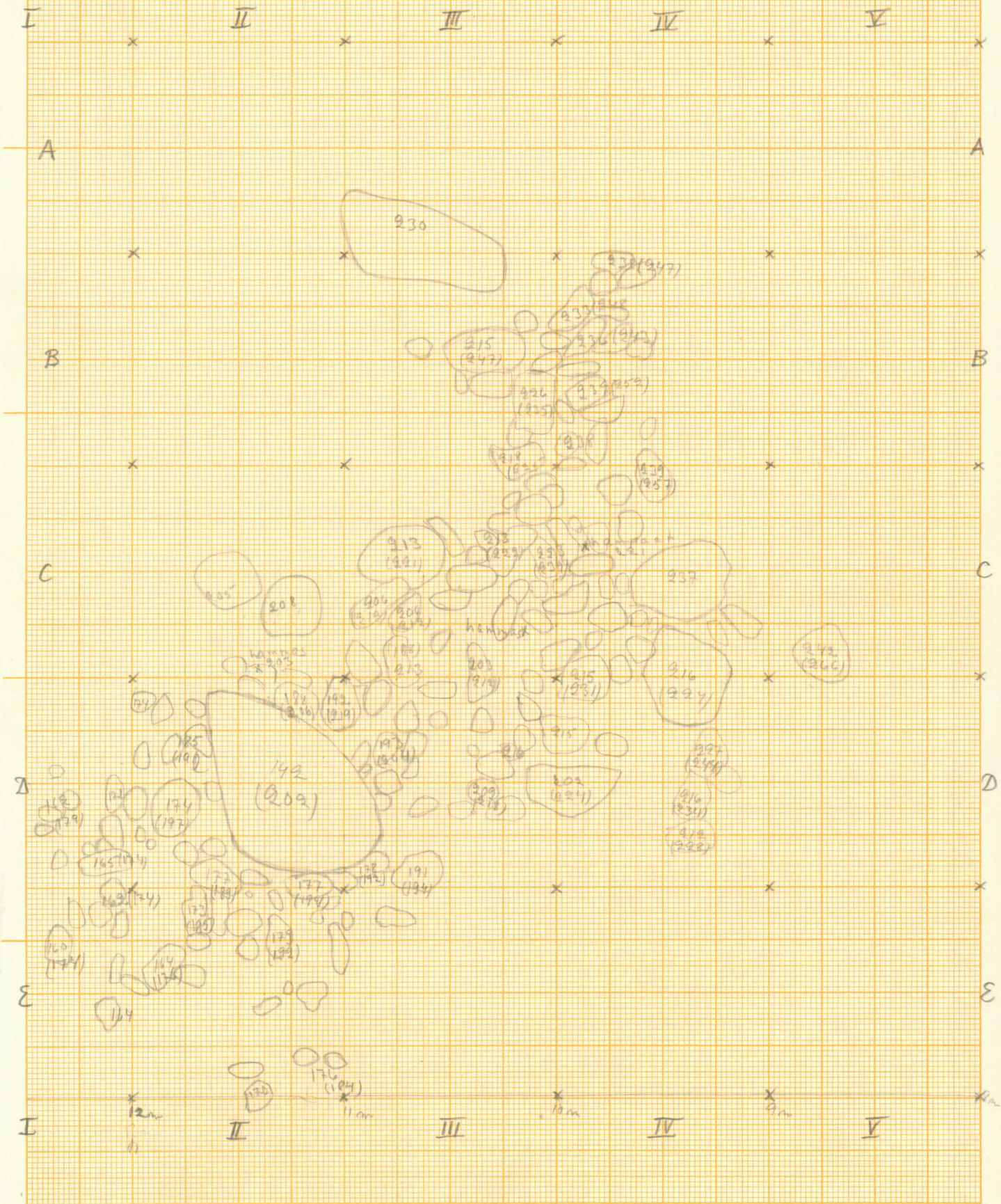
Röykkiö III

Kartta 4

L.H.

1:25

Skemas



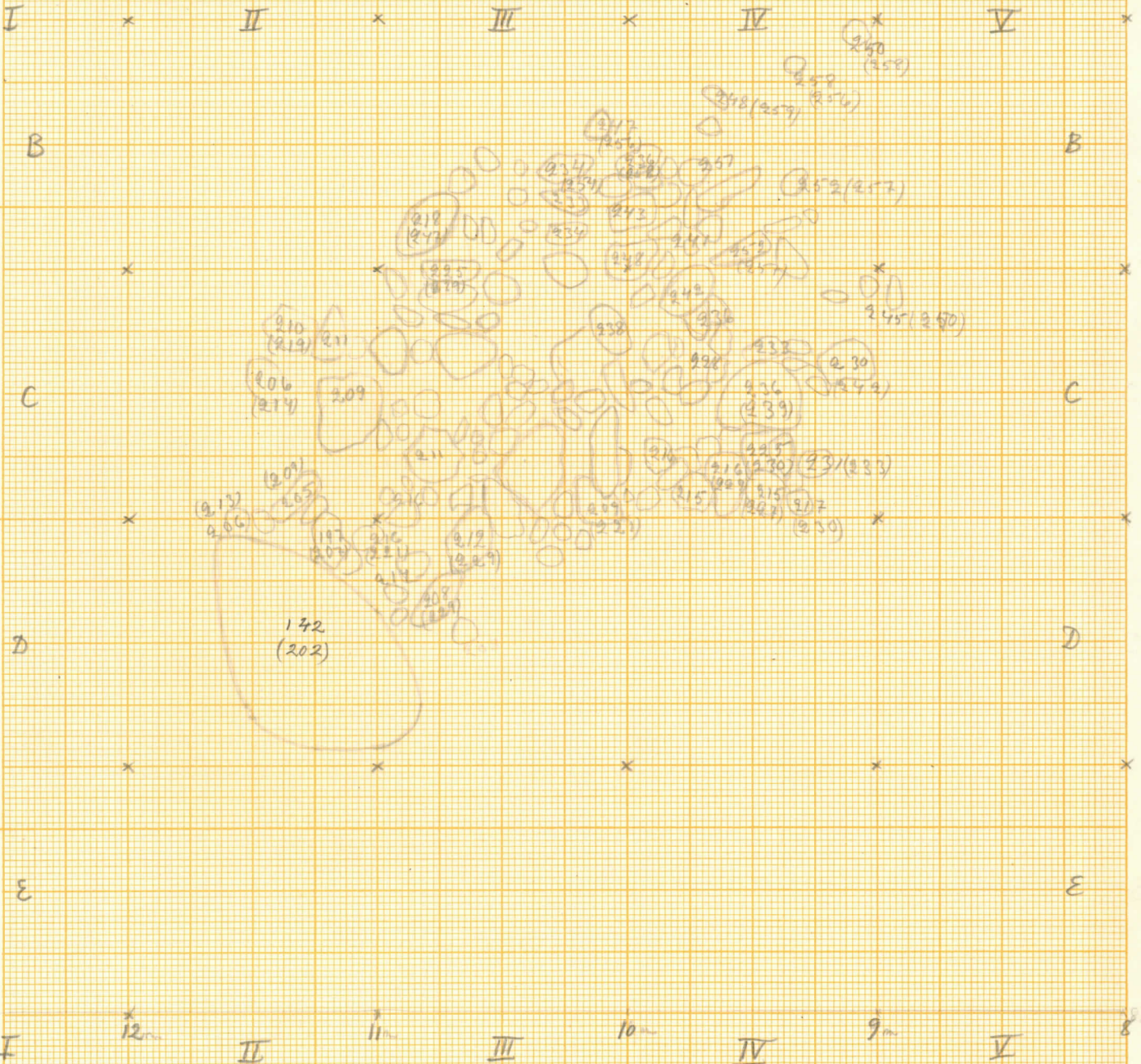


Mikkelimäki  
Olkkolanniemi

14

Lehtias  
Röykkiö II  
Kahla 5  
L.H.

1:25





Mikkeli mlk.

15

Olkkolanniemi

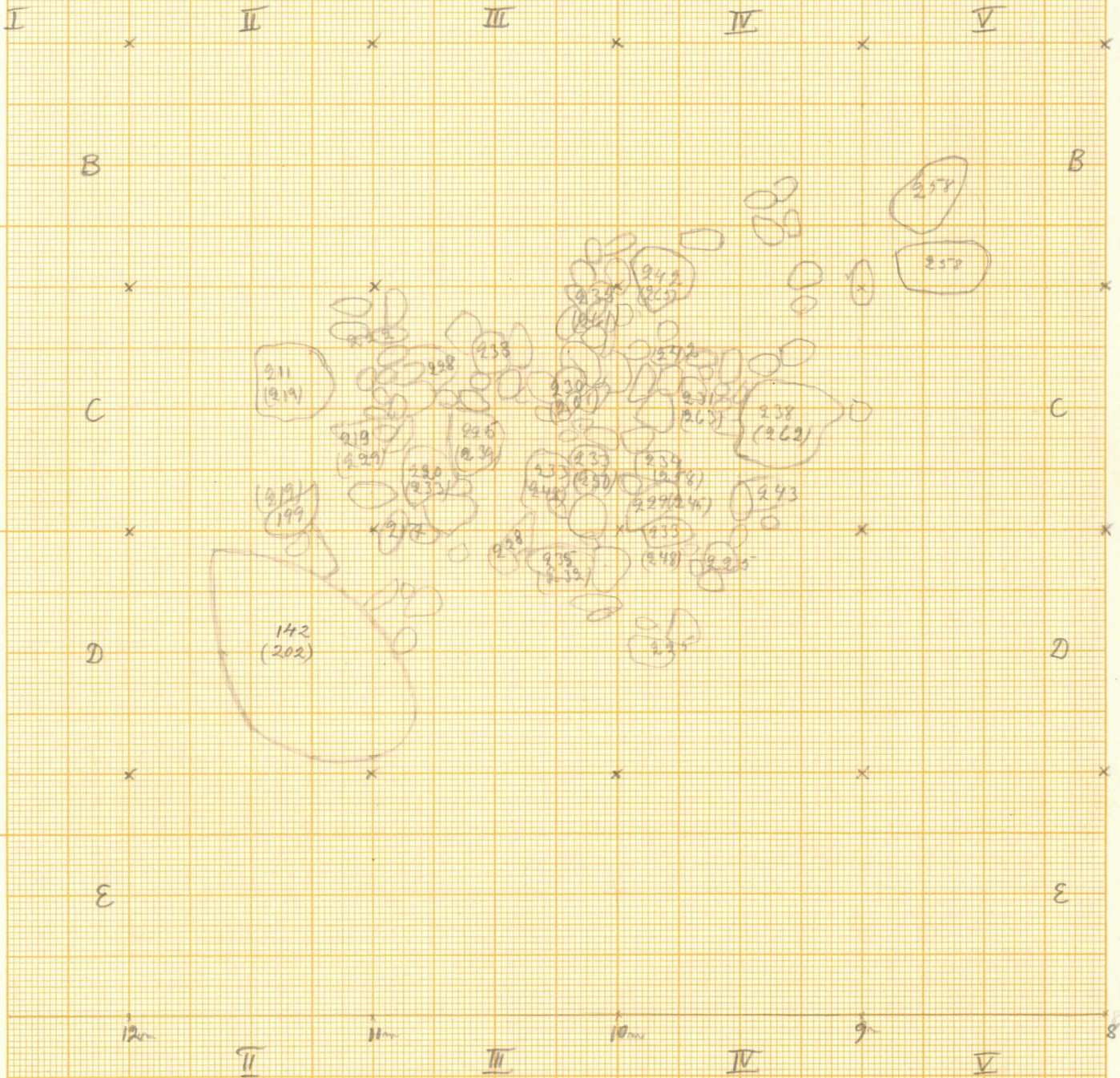
Lenius

Röykkiö III

Kantala

L.H.

1:25





Mikkeli mlk.

16

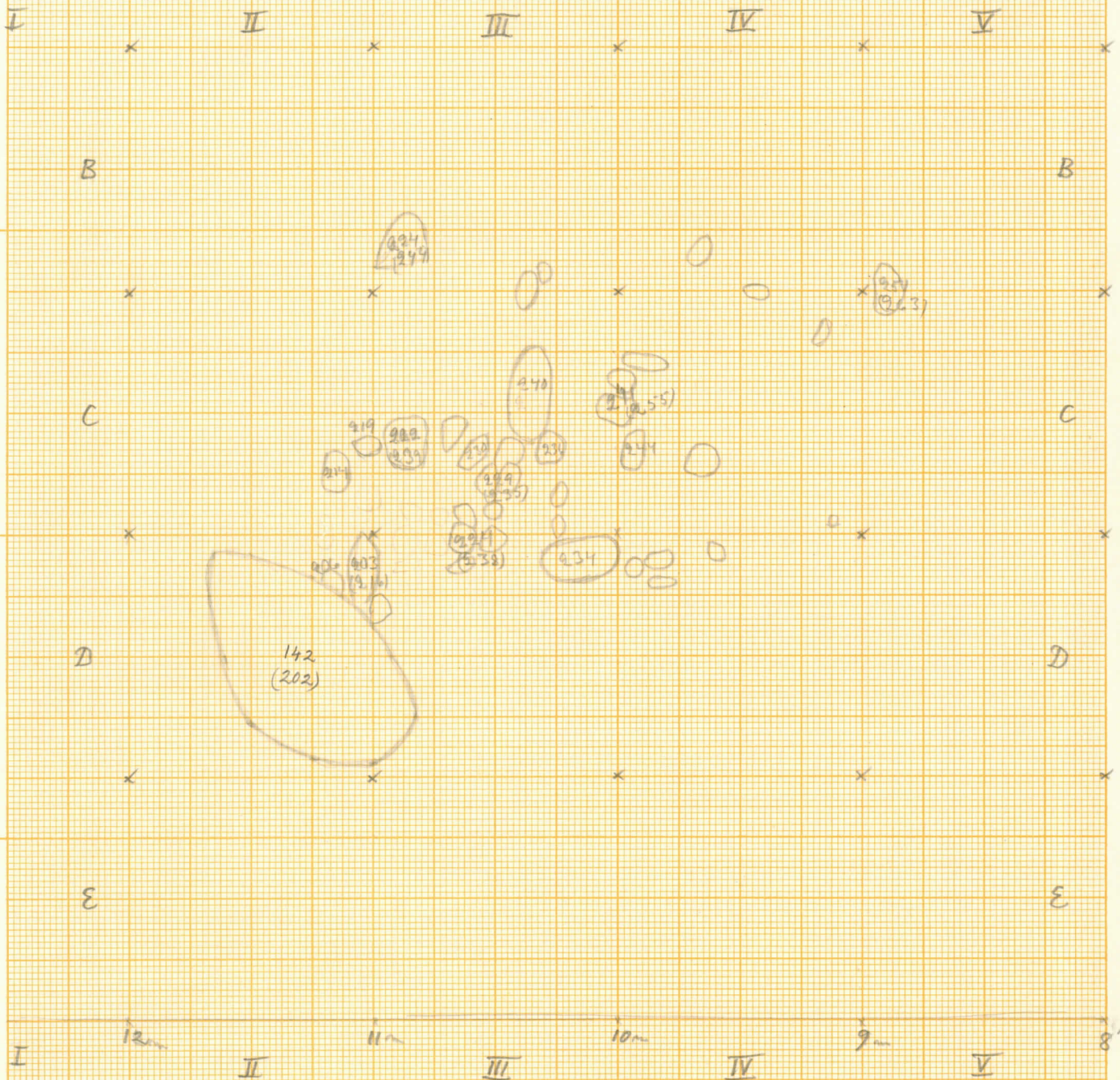
Oikkolanniemi

Lenius  
Röykkiö III

Kartta 7

L.H.

1:25





Mikkeli k.m.k.

Olakolannien

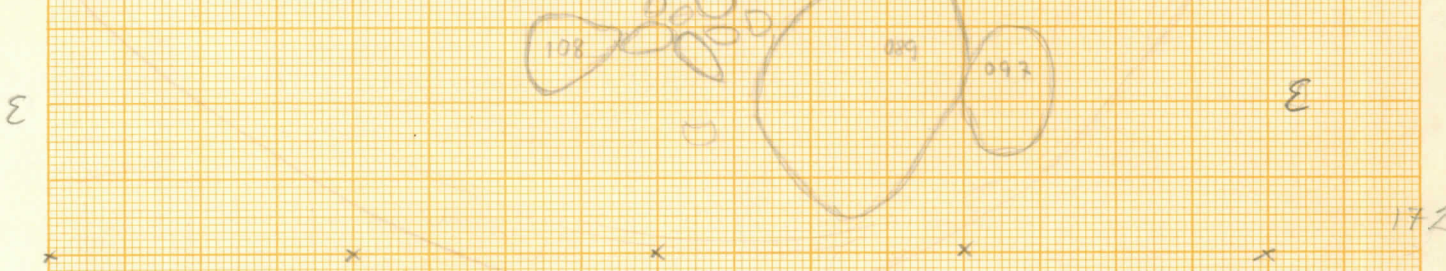
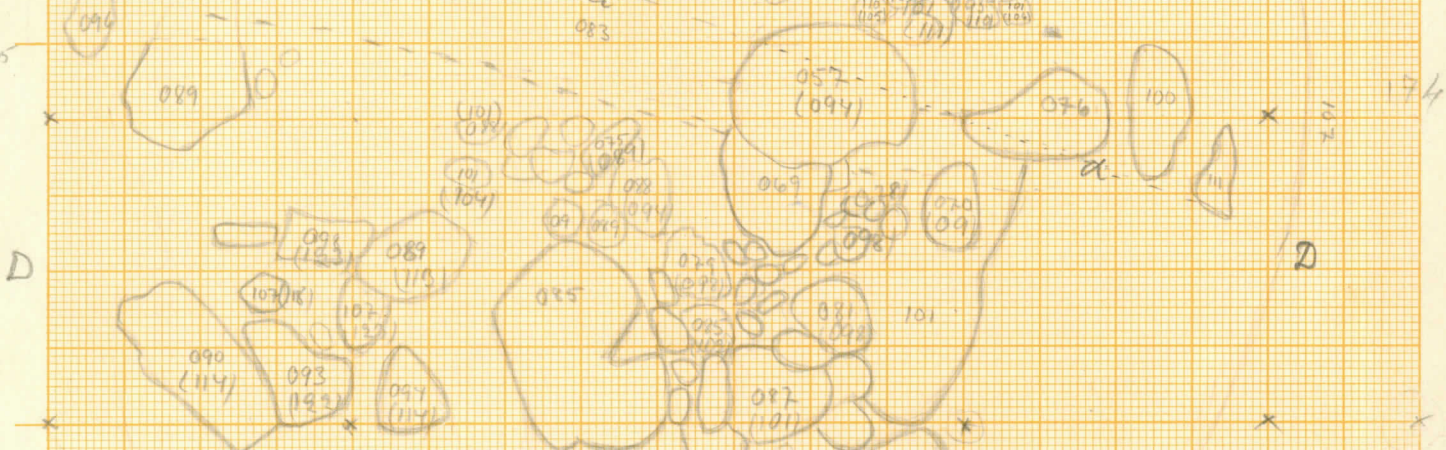
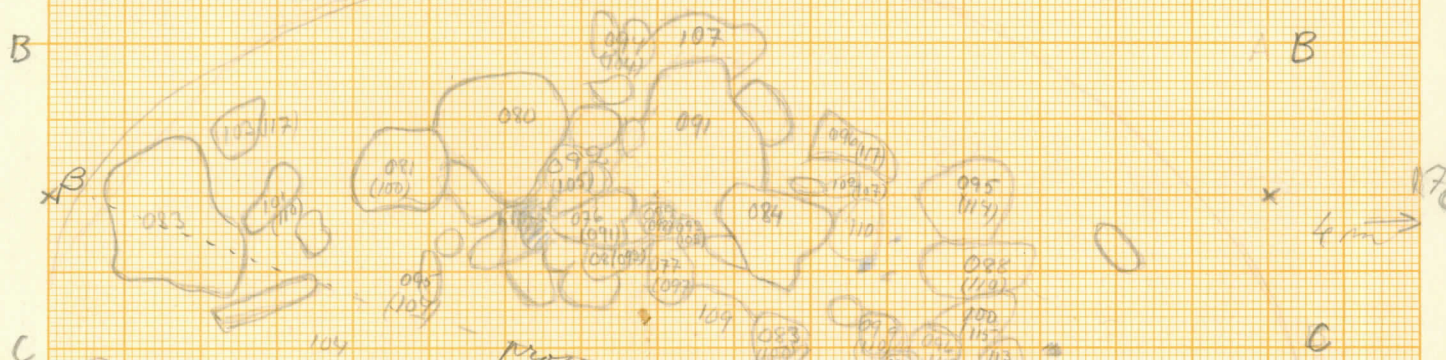
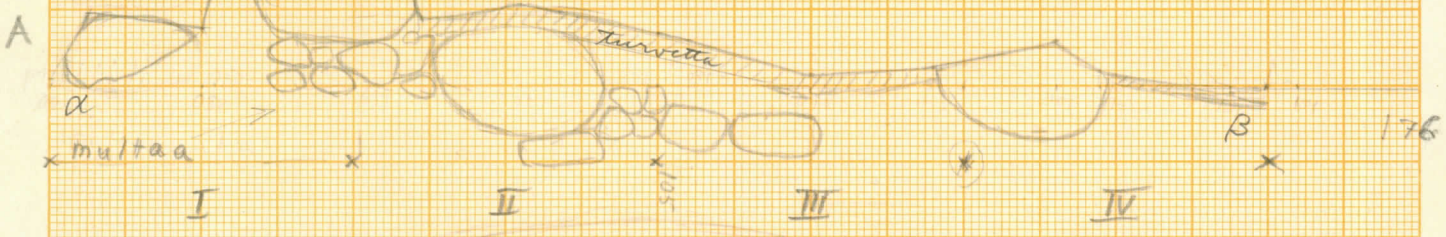
Lenius

Röykkiö IV

Kahtala L.H.

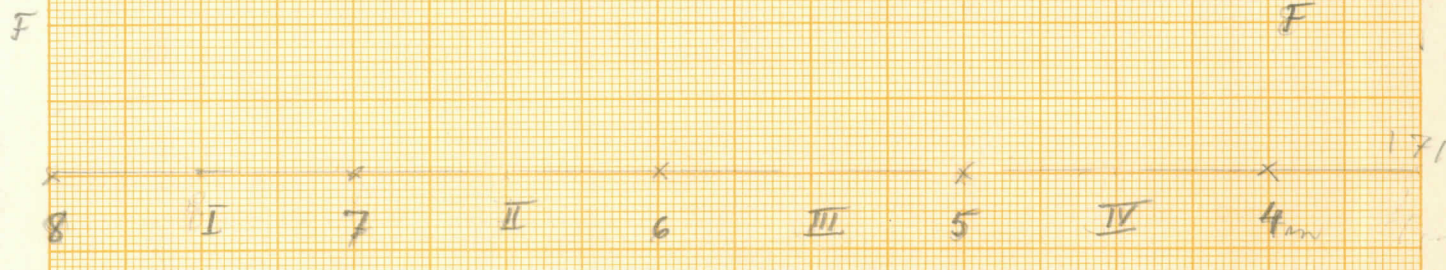
1:25

profili d-B



Selitykset  
hiilita

112





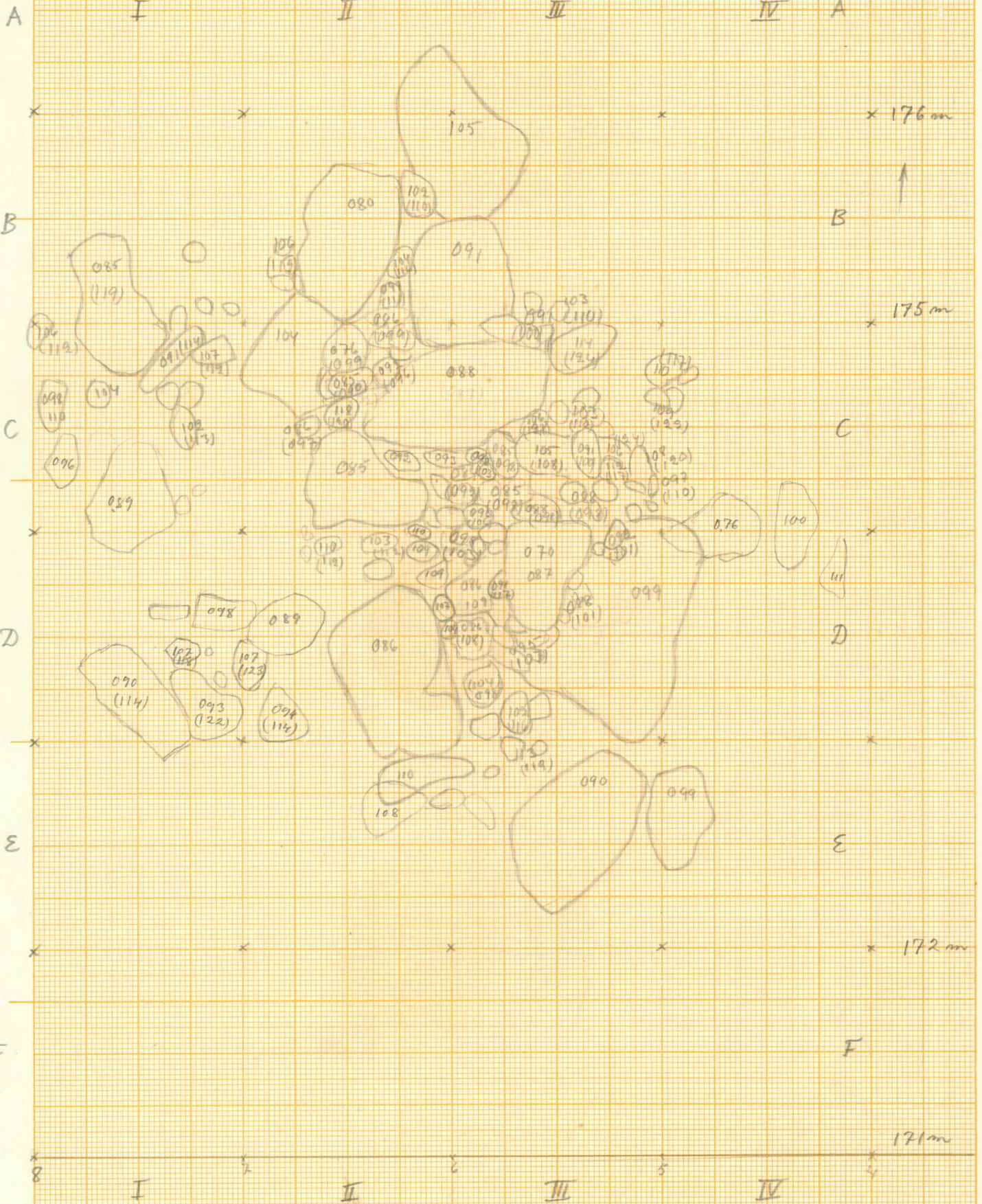
Mikkelin mlk.

18

Oikkolanniemi

Lenius  
Röykkiö IV  
Kartta 2.

1:25





Mikkelin mlk.

Oikkolan niemi

200

Lenius

205

Röykkiö 5

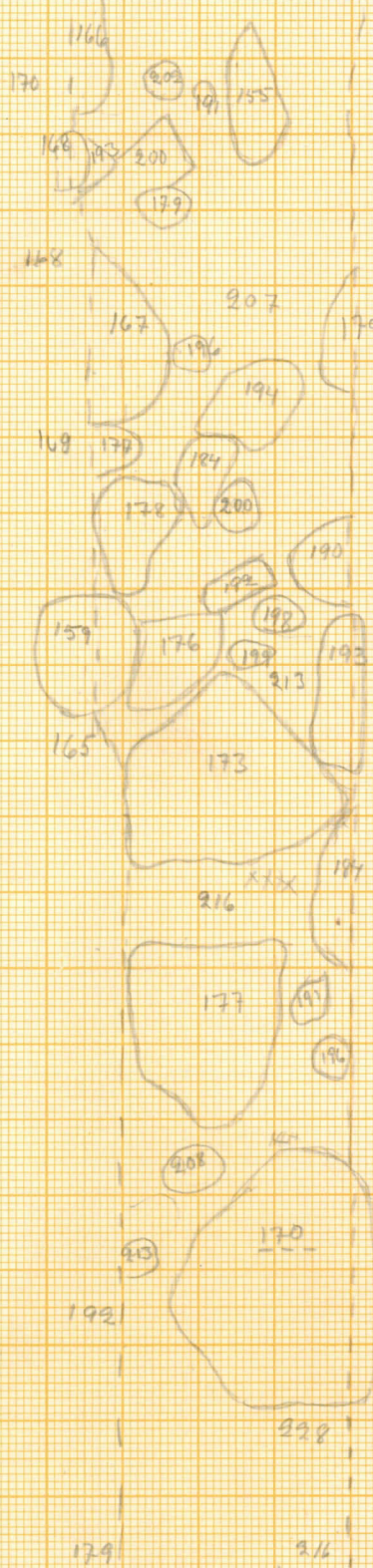
Kahtta

173 +

L.H.

1:25

Selitykset  
niiltä Xxx





Mikkelin mlk

Olkkolanniemi

Lenius

x 250 m

Röykkiöiden sijainti

1:1000

R.F.

III ○

II ○

x 200 m

I ○

IV ○

VI ○

x 150 m

V ○

x 100 m

x 50 m

⊗ ○

+ 80.00



YLEISKARTTA  
 LENTUKSEN MUINAISKALMISTOALUEESTA  
 Olkkolanniemen kylässä Mikkelin maalaiskunnassa.

